

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:

Pe an 18 cor. $\frac{1}{2}$ an
9 cor. $\frac{1}{4}$ 450 fil.

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane
 $\frac{1}{2}$ an 12 cor. $\frac{1}{4}$ an
6 coroane.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Măcelul din Balcani.

Când am scris cel dintâiu articol privitor la conflagrația din Balcani, am spus, că nu legăm multe nădejdi de intervenția marilor puteri, cari de obicei întârzie, și se prezintă cu ramul de oliv, după ce au răsunit cele dintâi bubuituri de tun și după ce mirosul de praf de pușcă și de sânge a însălbătăcit cu totul pe beligeranți.

E ușor să discuți în tihnă, la masa verde, croind planuri optimiste și asigurându-te, că războiul nu va erupe, dar luptătorii, cari stau cu pieptul desvălit în fața ploaiei de gloanțe și șrapnele judecă lucrurile cu totul altcum, căci alta e judecata omului normal și alta a aceluia târât în vârtejul măcelului.

Până să ajungă de acord reprezentanții „concertului” european, cele patru state creștine din Balcani se măcelăresc în luptă cu Turcii, ca antropofagii din Polinesia.

Sunt deja mii de morți: o ecatombă vrednică de penelul lui Verșciaghin.

Privim, cu toată simpatia noastră, sfortărea celor patru state creștine, de a scutura, odată pentru totdeauna, odiosul jug al Semilunei; vedem, în străfulgerarea unei clipe, toate ororile săvârșite de acest neam păgân și fanatic, care a incendiat, la jumătatea veacului al XV-lea întreagă Europa creștină, spunând prin graiul mândru al lui Baiazid, că nu se va astâmpăra, până ce sultanul nu va da ovăș roibului său, pe pristolul bisericii din Roma!

Țara noastră, care a simțit, mai mult ca altele, genunchele tru-faș al Semilunei strivindu-i pieptul — și România tot pe aceeaș urmă — nu poate decât să întovărășască cu simpatie lupta statelor balcanice, cari au pornit, pe moarte pe viață,

războiul împotriva singurului neam de păgâni, ce mai stăruie a trăi în Europa creștinilor.

Simpatia aceasta ia proporții deosebit de mari, și cele patru state ni-se par deodată, că resuscită vremea fericită a trecutului, când *cruciații* porniau războiul sfânt împotriva dușmanilor crucii.

*

Să fie oare identică, ori măcar asemănătoare situația războiului, ce dăinuiește azi cu atâta furie?

Bine ar fi dacă am putea spune acest lucru, cu inima liniștită, dar teamă ne e, că *alte* interese se amestecă aici și că cele patru puteri beligerante lucră la comanda unei a *cincia* puteri, care le folosește deocamdată de unelte, cum folosești pionirii în jocul de șah.

Din cele patru puteri creștine, Grecia pare a fi apărut la suprafață numai în planul al doilea. Turcia, ca diplomată consumată ce era, spera să o rețină dela războiu, făgăduindu-i împlinirea tuturor nădejdelor, ce nutria în legătura cu anexarea Cretei. Turcia înțelegea prea bine, că Grecii nu au ce căuta în acest războiu, care s'a pornit în ultima analiză — în numele *pan-slavismului*, având de ocrotitor pe „tătucul” din Petruburg.

Muntenegrenii, Sârbii și Bulgarii, cari au partea leului în acest războiu, ale cărui proporții sunt deocamdată incalculabile, știu prea bine, că lupta lor nu poate fi zadarnică, chiar de nu ar fi încununată cu succes deplin.

Ei își dau seamă de puterea coplesitoare a armatei turcești, precum și de bogăția statului otoman, cu care ei nu pot să se măsoare cu prea mare ușurință, și dacă se năpustesc cu atâta hotărîre în războiul nesigur, e o dovadă că trebuie să aibă pe cineva la spate — cum

au avut întotdeauna — și acel cineva este: țarul Rusiei.

E vorbă de consolidarea statelor slave din Balcani într'o singură masă compactă dela Cetinje, Sandjac—Belgrad și până sus la portul Varna.

Sub acest aspect privit războiul, el pierde mult din simpatia, cu care îl întovărășam înainte, și totul nu e decât o campanie comandată de sus, pentru întărirea slavismului la Sud, și pentru izbândirea visului de veacuri al Rusiei: de a pune mâna pe Constantinopol.

*

Bulgarii au trecut pe teritoriul turcesc, au cucerit câteva orașe și se apropie cu pași siguri spre — Adrinopol, unde speră să se întâlnească cu trupele sârbești, în vreme ce Grecii înaintează destul de ușor spre Nord, iar Muntenegrenii sunt în preajma orașului Scutari.

Nu ne prea putem încrede în depeșile ce sosesc de pe câmpul de luptă, căci ele se bazează numai pe informații indirecte, și trec apoi în sâta deasă a cenzurei. De aici se explică, cum aceste depeși anunță din 4—5 centre deosebite învingeri, ce se pot distribui frățește între părțile beligerante.

Un lucru se poate stabili însă cu siguranță: soarta războiului o va hotărî-o lupta dintre Bulgari și Turci, ce va avea loc, probabil chiar în zilele aceste, la Adrinopol.

Invigătorul va stăpâni deacolo înaintea situația.

Va eși biruitoare Turcia?

În cazul acesta afacerea se aplanează, credem, mai ușor; statele balcanice vor rămânea cu toatele stătu quo ante, își vor băga mințile în cap, iar tătucul dela Moscova își va aranja singur afacerile cu statele, pe cari le-a împins la acest pas fatal.

Vor învinge statele coaliate?

Lucrul se complică atunci, cu siguranță. Rusia a declarat, că în caz de biruință, statele balcanice au drept de a pretinde extindere teritorială.

Și aici afacerea se încurcă în mod extrem de grav. România nu poate admite o extindere teritorială a Bulgariei, căci aceasta înseamnă subminarea ei; Austro-Ungaria nu poate admite ocuparea Novibazarului din partea Sârbiei sau a Muntenegrului, căci aceasta ar însemna o încheiere compactă a Slavismului în Sud, iar cât pentru teritoriul Turciei, s'ar încinge negreșit un războiu european, cum n'am mai avut de pe vremea invaziunii Turcilor.

În orice caz, situația e extrem de gravă, și așteptăm cu sufletul încleștat desfășurarea evenimentelor istorice, prin cari trecem în aceste zile de grea încercare.

Cine știe, dacă harta Europei nu se va înșchimba în curund?

Războiul din Balcani.

Când scriu aceste șire, tunurile sgu-
duie Balcanul în care de mult fierbe ura
de veacuri a creștinilor contra semilunei
barbare.

Europa însăși ca un uriaș colos să
îmbracă în zale la strigătul de războiu a
celor împilați, cari și-au scos sabia spre a-și
crea singuri o soartă mai omenească.

De veacuri Turcul a ținut sub câ-
câul său o mulțime de popoare creștine,
cărora le-a închis calea civilizațiunii, lă-
sându-le să oarbească în cel mai negru întu-
nerec.

Să pare, că acum a sunat ceasul liber-
tății popoarelor subjgate din Balcani, cari
nu-și cer lărgire de teritorii pe socoteala
altor țeri, — după cum crede diplomația și-
reată — ci cer asigurarea unui traiu mai
blând, pentru frații lor de un sânge, ocrotiți
subt stăpânirea turcească.

Europa însăși, carea a înșiruit cruciate
spre Constantinopol, ca să alunge acest po-
por în întunerecul Aziei de unde a ieșit, să
opune acum din toate puterile pentru men-
ținerea statului quo în Balcani — cum îl
numesc diplomații noștri, — pentru ca să
nu se conturbe echilibrul și așa destul de
subred al bătrânei Europe.

Noi, cari trăim subt aceeași formă de
obladuire, lipsiți de libertatea cu care alții
paradează, sătui de stăpânirea străină, știm
aprecia după cuviință eforturile după liber-
tate și lumină a celor ce cu arma în mână
vreau să-și ia înapoi drepturile răpitate de
usurpatorii fără suflet, cari nici după veacuri
îndelungate nu și-au putut înjgheba o cul-
tură la nivel european și nu sau putut îm-
prietini cu civilizația.

Simpatiile noastre — cum e și firec
— să închină spre popoarele creștine din
sudul Europei, cari s'au unit într'un elan
de însuflețire pentru delăturarea jugului ru-
șinos și greu al turcului, în care au jemu-
t sute de ani creștinii oprimați de cruda semi-
lună.

Să pare, că stăpânirea Turcilor în Eu-
ropa a ajuns la răspântie și dacă nu astăzi,
dar cel mai târziu mâine va trebui să-și
adune calabalicul și să-și ia catrafusele de
unde au venit. Cel puțin la astfel de prog-

nosticuri te aduce însăși situația tulbură în
care să sbat Turcii de ani de zile. Toate
reformele la aparență moderne, ce le-au
făcut turcii, au fost numai foc bengal în
fața Europei culte.

Turcia, astăzi e în agonie.

Noi dorim ca acest războiu să le aducă
izbândă deplină și libertatea după care de
mult oftează frații lor subjgați.

Grafiu.

Corespondințe.

Din Budapesta.

Sfârșit de toamnă. — Însemnări din ziare.

— Dunărea. — Clipe cinematografice.

20/X.

După șirul neîntrerupt al zilelor poso-
morâte și umede, cari credeam, că nu va da
Dumnezeu să treacă odată, pentru ca să
gustăm măcar o clipă-două din obișnuitele
farmece ale toamnei, — în fine zarea s'a
limpezit în butul tuturor dugorilor și colum-
nelor de fum și șgură svârlite cu atâta
avânt parcă, prin grumazul sutelor de fa-
briici. Una din diminețile trecute mai proas-
păt, ni-a arătat întâiul colț din bolta cerului
verde-vănat închis, prin spintecăturile răsfe-
te ale negurilor, ce-au prins să se deștepte
acolo sus-sus pe coperișele de țiglă arămie
ale clădirilor uriașe. O lumină caldă pri-
etenească e împrăștiată în aer și o înviorare
binefăcătoare și-se revarsă parcă prin toate
încheieturile... În fine, azi, razele de soare
cad tot mai țepișe și îndrăznețe pe sticla
galantarelor strălucitoare, tunetele și țipe-
tele sirenelor, automobilelor și bicicletelor,
cari mai înainte prin murmurul trecătorilor

FOIȚA.

Biserica S. Uniri din Tâmpăhaza—Ujfalău.

Satele și poporul, monografie istorică
de Dr. Iacob Radu, canonic.

O carte nouă, de o splendidă execuție,
a apărut zilele aceste cu titlul de mai sus.
Pe o întindere de pag. 104. folio, cuprinde
date interesante despre comunele Tâmpăhaza
—Ujfalău și despre poporul din acele co-
mune. Sunt tot atâtea pagini interesante,
scrise cu caldă inimă de un fiu al acelor
comune, canonicul din Lugoj dr. Iacob Radu.
Sentimentul iubirii pământului dulce al lo-
cului natal, i-a dat condeiul în mână, ca să
facă din nou să străluciască numele comunei
sale, a unei comune românești din mijlocul
Ardealului.

Căci monografia aceasta e al doilea
prinos adus Uifalăului, comună atât de rodnică
în bărbați învățați, ieșiți de acolo. Primul
l-a adus Il. Sa dl episcop al Orăzii, prin
clădirea bisericii monumentale din Ujfalău
dedicată sf. Uniri și sfințită în anul 1910.

Tâmpăhaza—Uifalău sunt două comune
îmbinate, așezate pe malul drept al Mură-
șului, în apropierea Aiudului. Ambele co-

mune au cam 800 locuitori, totuși români afară
de vre-o 4 familii de ungur și totuși agricul-
tori cu proprietăți mărunte, dar rodnice,
căci vatra Murășului varsă bucatele, celorce
lucra cu hârnicie și Uifaleni sunt economi
iscușiți. Întreg hotarul comunelor e cam de
1400 iugăre afară de proprietățile mari, căci
în comune sunt și mari proprietari, deși cea
mai mare proprietate e de 300 iugăre.

Prețul pământului s'a ridicat în timpul
din urmă la 1000—1200 cor. jugărul.

Documentul cel mai vechiu, care amintește
Uifalăul e din veacul al XIV. Numele
de Uifalăul s'asăsc l-a căpătat probabil dela
coloniile, ce trebuie, că au existat aci în
vechime, fiind Uifalăul în imediata apropiere
a Aiudului, care era oraș săsăsc. Dar sașii,
dacă au fost, vânzându-și cu vreme proprie-
tățile, s'au refugiat în alte comune înveci-
nate de ale lor. În locul lor au venit români,
între aceștia și familia Radu, care a venit
din Beldiu la anul 1844. În anul 48 locuitorii
au prins arma și mulți s'au înrolat în oastea
lui Axente, care opera mai ales în ținutul
Murășului și apăra comunele și locuitorii de
așa ziși *Kenteși*, voluntari unguri, cari tă-
bărau dela orașe în grupuri, jăfuiu și
omoriau subt cuvânt, că pedepsesc pe cei
vinovați. În bătălia dela Ciunbrud, unde
oastea lui Axente a fost surprinsă și îm-
prăștiată, a rămas pe câmpul de luptă și un
tribun din aceea comună cu numele Eliseu
Todoran fost teolog în seminarul din Blaj.

Pe tatăl acestuia l-au și osândit la moarte și
executat apoi în Uioara. Mai mulți dintre
fruntașii satului au fost prinși de asemenea
și duși în ocele dela Uioara, unde „noaptea
pe întunerec intrau călăii înarmați cu furci
de fier și dădeau fără milă, în care apucau,
apoi în grupe îi duceau la judecată și de
multeori fără nici o judecată, îi duceau la
țarmurile Murășului, îi împușcau și le a-
runcau trupurile în apă“.

Celealalte pagini sunt, dedicate în mare
parte amintirii unui act generos de o largă
binefacere — clădirea și înzestrarea bisericii
din Uifalău, o veche dorință mai ales a fa-
miliei Radu din aceea comună. Într'un res-
timp de 3 ani s'a ridicat această măreață
biserică de cătră episcopul român unit al
Orăzii, fiu al acestei comune, și s'a sfințit
în anul 1910. „S'a făcut pe deplin acest
tainic glas dumnezeesc. Însă tu nu-mi vei
zidi casă, ci fiul tău, care va ieși din
coapsele tale, acesta va zidi casă numelui
meu“. Dară biserica din Uifalău nu
este numai monumentală prin forma și
frumuseța ei extraordinară, ci e unică prin
felul concepției, izvorite dintr'un îndemn
superior de grațitudine a generosului ei
ctitor. Prinosul cel mai dosăvârșit, ce un
fiu a putut aduce dragostei sale față de
satul, de unde a pornit pe drumul său de
cucerire, a fost aceasta biserică, în care se
va vesti vecinic, numele lui, a părinților lui
— dr. Demetriu Radu. Și mai însemnat este

cu ploierele deschise păreau mai mult un clocot straniu de frământări înăbușite și răstite — astăzi s'au preschimbât într'un glas de diapasm ciudat sonor, nuasele căruia îți deslușesc lămurit cântecul înviforat *al mergerii înainte...* care nicăiri nu-l poți înțelege doar așa, ca în huetul unui oraș mare...

În lungul câtorva străzi sprijinite de două părți cu ziduri în proporții înspăimântătoare, prăfuiți, nebăgați în seamă, până aproape de *aleea orășenească*, respirați în direcții deosebite, ca degetele unei palme, — castan lângă castan își scutură foile galbene roșcate...

Aleea cu multicolorile-i exotice, și întocmirile aquatice, succesive formând figuri diverse printre băncile tixite de bune și moșnegi bolnavi, ofticoși — îți oferă în adevăr o priveliște rară...

Mai ales dintre cei din urmă, proptiți în toiegele de os, aleea are foarte mulți — și încă ceva ca un gest de sfidare, lebedele albe cu gâtul mlădier de fericire necunoscută — plutesc maiestos pe lacul destinat patinajului de iarnă, alături de luntrițele pitice, de plăcere.

Numărul trecătorilor cu fețele pale și trase, cu proporția luminii ce se revarsă pe străzi, crește treptat — strigătul sunător al purtătorilor de gazete răsună mai aprins — și în fine ceru-i limpede, senin de parcă acuma de curând i-s'ar fi tras de pe obraz într'o parte o paravană lungă-lungă, de-o mână nevăzută, aruncând asupra coperișelor cu mănunchiuri de raze, farmecul cărora ce departe-i, până când să-i simtească rafinații orașeni ai Capitalei!

*

Pe cât de interesantă e aici în Budapesta, fiecare clipă cu facerile-i și prefacerile-i multiple, cari îți trec pe dinaintea

ochilor neîncetat — pe atât de interesant e să urmărești zările, cari se pretind a fi reflectul tuturor incidentelor din lungul și latul străzilor, până la cele mai infundate crâșme și subpartere. Și ce-o să-ți tragă mai mult luarea aminte? — *In strada X., cutare, așa și așa și-a dat glonț...* *In cafe-neaua din colț J. s'a împușcat...* a fost prins Z, pe când tramvaiul a căleat băiatul din strada, de sub Nr. cutare și cutare se aruncă în Dunăre.

Nu lipsesc rubricile senzaționale, ca chestia balcanică, în care România nu are nici un rol (?)... se atrage cu multă scrupulozitate atenția guvernului asupra „Valahilor” pe cari și-i închipuesc, vorba unui tovarăș de drum pe linia Orade-Budapesta: „cu căciulă trasă pe urechi și ochi, grea cel puțin de trei chilo, cojoc și rânduri de pistole la chimirul făcut din tece de cuțit — dar departe să poată exista Român „cult” vezi Doamne așa ca ei (!).

Sunt cele de mai sus spicuri întâmplătoare din foile catolice: ca „Ujlap” — și altele de astă categorie, cari nu se mai pot sătura îndeajuns din farmecul noii episcopii de Hajdudorog — și nu închipuiri numai.

Dovadă mai eclatantă îți trebuie — pentru ca să poți afirma, că în capitală, aici și ziaristica o bună parte nu-i altceva decât o lefterie de căpătuală?!

*

Dar în adevăr, din toate câte are Budapesta, cu tot aurul și mizeria de pe cele două maluri, Dunărea este cea mai frumoasă, și aceasta funcționarii de pe vapoare dela căpitan până la cel din urmă, o și simțesc parcă instinctiv, arătându-o, deși fără voie, cu ținuta veșnic sfătoasă și umblată, ca a unor curcani.

Câte-odată bagseamă cine știe ce va fi având și Dunărea, precum în zilele trecute,

a crescut într'atâta, încât aproape toate stațiunile de scândură de pe cele două părți, le-a înecat.

Era mai mare mila privind miile de negustori, cu poame mai ales, frângându-și brațele neputincioase în văetări și plângându-și avutul răpit de valurile turburi.

Astăzi însă Dunărea iarăși e în alvia-i obicinuită; valurile-i bat tot în mai verde și pe țârm au prins să sune iarăși poverile grele, lunecate de pe umerii smoliți, sdrențoși ai miilor de descărcători — în cântecul urletelor stranii de pe vapoare și sbârnaitul tramvaielor, cari trec nepăsătoare pe aceeaș cale, pe de cele două laturi ferecate cu balustrade, — cine știe pentru a cătea oră?!

*

De pe dealul Gellért și se deschide jur împrejur o priveliște admirabilă; Dunărea șerpuitoare pe sub patru părechi de arcuri și panorama întregului oraș. Privind din înălțime toată frământarea de mulțimi, care aleargă neîncetat alături de tramvaie, automobile, biciclete — îți pare un furnicar, care, dac'ai avea parcă o palmă în proporția înălțimii, l-ai putea turti ușor. Turlele clădirilor printre columnele groase de fum par răslețe capete de monștrii, iar țipetele de oțel cari pornesc în restimpuri tot mai stăruitoare, par răsufârile ieșite prin miile lor de nări — cari și departe după ce ai apucat pe vre-o potecă lăaturalnică — te tot urmăresc încă multă vreme.

*

Înaintând pe cărări de iarbă pe de margini cu tufe de urzici și liționi, cari îți amintesc locuri ardelenesti — la o svârțită jos și sus două cimitire îți țin calea cu toată bogăția și mulțimea lor de oaspeți. Am coborât în jos — și în câteva clipe numai doar ne-am întâlnit cu vre-o patru care mortuare urmate de câte-o trăsură. Nic,

acest monument de o desăvârșită artă prin pictura sa specifică, în care arta bizanțiană e atât de armonios combinată cu motive românești, în special ardelenesti. Pictorul *Octavian Szmigelszki*, — și-a ridicat prin ea și-și un monument de mărime pentru toate timpurile.

(Va urma.)

Insemnări dintr'un carnet...

— Icoane, gânduri și reflexii. —

... Și cum mă poartă gândurile prin satele noastre, durerea și adevărul îmi plâzmuiește în suflet icoana tristă, a vremilor în cari trăim... Văd bisericuțe cu exterior vechiu, preste păreții cărora vremea crudă și neîndurătoare macină în liniște mari rotoagoale de maldăr, fără ca cineva să iea seamă... Prin ferestruiele sparte vântul cerne belșugul ulițelor și nu arare pușorii buimaci de liliac prin ele își încearcă întâiul zbor stângaci... Altar sărac, negrijit... pe a cărui masă cad încontinuu goz din marlele laborator de șoareci... Stranele prăfuite, stau triste și pustii, gândindu-se poate, că vremile s'au schimbat... arar, de le mai șterge vre-un creștin ce vine rar, din vreme — în vreme... Pe păreții împodobiți cu icoane vechi și șterse, se desemnează hieroglif și tic-tacuri: meșteșugul ploilor... Prin colțurile în semi-lună și iconostas —

s'au așezat rociuri de paianjen, ca tot atâtea mreje simbolice...

O! sârmană bisericuță, ești pustie și străină...! Din atmosfera ta mocnită, parcă nu se mai desprinde acel miros patriarhal de tămâie... Ești goală și tristă în Dumineci și praznice... Glasuri arginții de băieți din sat, nu se mai aud, ca mai de mult, în jurul cantorului din strană, cu puțină carte, dar poate cu mare dragoste... În locul vostru în singurătatea dupăamiezilor din zi și Duminecă, gândaci solitari așezându-se cu respect par'că — pe altar, cântă monoton, psalme de jale și îngropare... Glasul vostru, gândaci, e glasul vremilor ce vin tot mai cu zor...!

Și pe când în biserică la s. slujbă se aude glasul singuratic al cantorului, pe atunci — în vecini, poate, — crișma răsună plină zgomotoasă de ciocnet de păhare și voie bună... Glasuri vesele și răgușite de atâta chiot și cântec pustiu, s'aud neconținut cu nota lor stridentă... Și sticlele rând pe rând se golesc și umplu... Zibaș, netezindu-și cu o mână barba roșcată plină de mângâiere; numără la gologani, în tășcuța lui unșuroasă, cu trei despărțăminte... Aici e veselie și însufățire... aici e cântecul veșnic — de păhare... Aici și-e a doua Golgota, Doamne, unde aceleași guri și inimi Te respignesc din nou, în fiecare Duminecă, în fiecare zi... Si s. slujbă cu cântările ei înălțătoare de inimi s'a sfârșit de mult, dar aici cântecul pierzării stăruie din ce în ce

mai înfiorător... ticănitul pare plin cu venin, e din ce în ce mai aprins... Și astea țin târzie vreme; până la miez de noapte, când toate se sfârșesc după aceeaș rețetă: pocnet de pari și palme... secundate de pocnete de revolvere și strigăte de ajutor, ce trezesc până departe, la margine de sat, liniștia tainică și adâncă a unei nopți turburi de Duminecă...

Și bietul ban și — o, — bietul suflet și-asa sărac, așa se trece și se vinde...! Așa se trec, și noi, ne cufundăm mereu în primitoarea prăpastie... fără să ne dăm seama de micile pericole și scăderi...

Biserică sau Crijmă — vrem noi...?!

Priviți și să privim la Cer și viitorul nostru!

* * *

După un an... Și în suflet îmi încheagă duioasele amintiri, luminoasele serbări jubilare, ținute cu multă splendoare astă-vară la Blaj... Și copleșit de farmecul și măreția lor, în suflet mi-se cerne aceea durere vagă cu păreri de rău, ce și-o lasă în suflet moartea unor vișri frumoase și atât de iubite... Au trecut — și nu mai sunt... În locul lor, pan'că tot aceeaș lume cu năcazurile și durerile ei mai stăruie și azi, cu veșnicul lor cântec de durere, ce-ți aduc în suflet amarele decepții și lacrimi ale unui neam preabun și...

Aceleași vise amăgitoare — aceleași frământări...

odată n'aș fi simțit și n'aș fi înțeles îndeajuns „Povestea celui din străini“ citită unde-va — așa cum am înțeles-o acum în fulgerarea unei clipe, privind în urma carelor mortuare: „Mă, dac'o fi să mor, pe mine să mă duceți acasă...“ Ciudat, la orașe unde pipăi parcă setea mergerii înainte a tuturor — din cei cari se frământă în alergarea spre mai mult, după lumină, pentru pâine — ca un simbol bag seamă al pornirii lui pământene, cel care cade, chiar și pe drumul din urmă, e dus în pripă, iute, să nu se piardă vremea...?! X.

Dela Orade.

— Dela corespondentul nostru. —

În 18 l. c. s'au așezat spre vecinică odihnă rămășițele trupești alui *Dr. Augustin Lăuran*, distinsul bărbat al bisericii noastre.

Arareori s'a manifestat pentru cineva o stimă și recunoștință mai vie din toate păturile societății, chiar și dintre ale străinilor, ca și la moartea decedatului.

Afară de exmisul Ven. Capitul de Gherla Magnif. și Revss. Domn canonic dr. Oct. Domide și de clerul nostru rural, care încă a fost de față în număr frumos, acolo au fost la actul funebral toate notabilitățile orașenești și comitateneze, precum și clerul latin înfrunte cu Esc. Sa episcopul diecezan contele Nicolau Széchenyi și cu capitulul catedral, precum și reprezentanții celorlalte confesiuni.

Prohodul l'a săvârșit cu toată solemnitatea Ilust. Sa Dl Episcop, pe lângă asistența membrilor din Capitul și a mai multor preoți. Ilustr. Sa Dl Episcop a ținut să deie repozatului deosebita cinste, de la petrecut până în cimiter.

Repauzatul prepozit a fost unul dintre cei mai activi și evidenți preoți, ce a avut biserica noastră în timpul din urmă. Și aceasta trebuie să-o recunoască despre el chiar și acela, cari n'a fost în păcat totdea-

O, rupeți vâlul străveziu al mângăierilor plătite scump — și pururi înșelătoare! Nu vă lăsați sufletele și gândurile voastre răpitate de mirajii veșnic jucăușe... veșnic ademenitoare...!

Muncă fără răsplată... Dragoste curată... Și pururi trezi...

Căci dacă odată am murit ca neam, — cine știe... vom mai putea învia a doua oară... ceeace e cu neputință...

* * *

Blândețe rândunicilor de sub streșina casei noastre s'au dus de mult... Doar una întârziată a revenit într-o noapte — și apoi s'a dus și ea... Cîrșitul acela vesel și gureș a amuțit de-odată... și cuiburile zidite și sub streșini, au rămas pustii... S'au dus rândunicile...!

S'au dus rândunicile... întâiul sol, că vine toamna cu cântece monotone, cu ne-

una cu unele convingeri ale lui, la cari a ținut morțiș în toată viața, pentru că dacă a avut și scăderi — ca și toți oamenii mari, — a avut și însușiri strălucite.

Și deși istoricului i-se impune să-i aprecieze mai cu deamăruntul știința lui profundă, activitatea lui neobosită, viața lui exemplară de preot și mai presus de toate energia lui puternică, care a slăbit numai în anii cei doi din urmă, când a fost copleșit de un morb îndelungat, totuși putem zice și noi despre decedatul, ce a zis despre el însuși Arhiereul său cu aceasta jalnică ocaziune: că el a fost intradevăr fala noastră!

După răposatul, între împrejurările vițrege materiale, în cari se află preste tet canonicii noștri, ceva avere însemnată n'a rămas deși a dus o viață foarte restrânsă și modestă, a rămas însă o bibliotecă frumoasă și prețioasă despre care a dispus în testament să se deie diecezei. Din banii gata ce a putut economiza a lăsat să se facă două fundațiuni: una de liturgii pentru sufletul lui și al părinților lui, alta mai însemnată pentru Seminarul domestic, unde și-a petrecut o mare parte din viață ca superior, lăsând ca usufructul banilor rămași să-l folosească până va trăi unica lui soră care e preteasă văduvă.

Și din aceste dispozițiuni ni-se înfațșază dr. Augustin Lauranu, care — precum îl parentează și foile din loc — a murit sărac ca și un adevărat Apostol, despre care însă noi știm că ne-a lăsat o moștenire mai prețioasă decât bunurile pământenești: memoria lui binecuvântată!

* * *

În slujba de vicar general episcopesc, pe care repausatul a purtat-o încă din timpul episcopului Pavel, a fost numit Revss. Domn dr. *Florian Stan*, canonic custode și rector al Seminarului domestic.

Ne bucurăm de alegerea aceasta, pentru că noul vicar general episcopesc este unul dintre cei mai valoroși bărbați ai bisericii noastre, care pe lângă alte calități su-

gurile reci... Și în dimineața aceea ploioasă de toamnă, cum vedem, că streșinile tac... m'a cuprins deodată o duioșie vagă, cu păreri de rău... Vedeam în pribegirea rândunelilor, stolul tinerețelor mele, cari se duc... și nu se mai reintorc... Se duc anii... se duc...!

Și am rămas așa pe gânduri multă vreme... pe când în zare treceau perdele de nori cenușii... Și-alături încet-încet au prins să plângă un cântec monoton din cale-afară trist... Și plângeau și cântau tânguitor streșinile un cântec jalnic de îngropare... Se duc anii...!

Se duc anii... și în zare trec și vin pâlcuri de nori închiși și mohorți, ca viața, ca sufletul unui om, care se simte uitat și singur pe pământ...

Valer Bora.

perioare intrunește în sine, frumoasele însușiri: dreptatea și energia.

Încă de pe când era profesor gimnazial în Beiuș îl știam cu toți de om drept și inteligent, care își spunea convingerea necontând în fața nimănui.

Ajungând în anul 1906 între membrii Ven. Capitul, îndată își începe rodnică sa activitate în calitate de inspector școlar diecezan, cât și ca rector al Seminarului așa numit domestic.

Ca inspector diecezan cutrieră fără oboseală mai toate școlile din largul diecezei, redeschind pretutindenea în învățătorime simțul de datorință și conștiință. Iar ca rector seminarial introduce acolo un spirit nou și plin de viață.

Nu de mult, în cauza elevilor eliminați, a dat dovadă de bărbăție, încât l'au admirat chiar și contrari lui.

Născut în anul 1857 azi dară e numai de 55 ani, în puterea tuturor forțelor trupești și sufletești.

Ni firmă deci speranța că și în această nouă direcție încă va lucra cu multă energie la înflorirea așezămintelor noastre diecezane.

Îi urăm viață îndelungată!

* * *

Tot zilele aceste au sosit la Orade, aprobate și de Escelenția Sa domnul Metropolitan, statutele societății literare bisericești „sf. Unire“, înființarea căreia s'a propus încă în adunarea memorabilă literară ținută în iarna anului trecut la Oradea-mare. Inactivarea ei deocamdată se suspinde, până-cum vom putea trece peste năcasurile ce ne frământă cu noua episcopie.

Asemenea a trebuit să se amâne și înființarea proiectatei reuniuni învățătoresc diecezane.

Cu plăcere înregistrăm aici, că clericii noștri, așezați în mod provizoric în localitățile Seminarului domestic din Oradea-mare, au ajuns deja cu toate în ordine.

Le sunt gata și uniforme: reverendă neagră din postav fin, brâu negru cu ciucuri roșii. Prelecțiile le frecventează fără nici o jignire în liceul latinilor; se simt nespuse de fericiti; că se află la sinul părinților adevărați.

În cler încă s'au făcut mai nou următoarele schimbări: În parohia din Pocola, vacantă prin moartea Multipretuitului prof. emerit George Marinescu, s'a numit: Onor. Mihail Man, preot în Fiziș. La Fiziș Onor. Ioan Darabanth, preot în B.Șoncoiuș; la Șoncoiuș Preaonor. Ioan Cosma fost protopop districtual și preot în Ér-Körtvélyes; la Ér-Körtvélyes Onor. Ioan Mureșan preot în Fiziș, iar la Fiziș Onor. Aurel Iluț, preot nou ordonat.

Cu 1 Octomvrie a. c. s'au înființat la domeniul episcopesc din Beiuș un nou post de contabil dominal, la acest post s'a denumit Onor. Gavriil Pop fost capelan în

Deposit de fabricate de

Linoleu.

LEOPOLD HAAS în Cluj, piața
Mátyáskirály Nr. 11.

Își recomandă următoarele mărfuri: Linoleu veritabil de plută pentru tapetarea pereților; tapete fugative pentru prânzitor; fețe de masă din pânză cerată; stoffe de obduș sofe (otomane); dantele pentru credenț; șurțe de pânză cerată pentru copii și dame. Articlii de gumă, suposite de așternut, cotce, păpuși, piepteni, pâlării de piele, șapci (chipie), călcăie de gumă, pantofi, ghete de gimnastică, galoși șcl. în asortiment foarte mare. —

Adresa e de moment. — Cereți Preț-curent. (41) 20—26

Leta-mare; la Léta de capelan Onor. Augustin Csulyás, asemenea și la Chereluș în calitate de capelan Onor. George Pteanc, preoți nou ordinați. Prin pensionare Onor. Vasile Herlo, preot în Bârsova; în locul lui s'a numit Onor. Teodor Pop, preot ordinat.

Sfintire de biserică și încă ceva.

În cele ce urmează, vin a raporta, — deși cam târziu, — despre sfintirea bisericii din Mihăești, în dieceza Gherlei, tractul Reteagului, întâmplată la 15 Septembrie. a. c. prin delegatul consistorial Preaonoratul domn Ilariu Boroș, protopopul Dejului.

Pe acest termen fiind fixat și zborul aviatorului nostru Aurel Vlaicu în Bistrița, mare parte din publicul, care așteptam să se prezinte la actul sfintirii, se duse la Bistrița, deși înzadar, căci sborul din cauza ploilor neîntrerupte, nu putu avea loc. Astfel, că afară de delegatul consistorial și de preotul local, abia au mai participat doi preoți, scriitorul acestor rânduri și preotul din Ciaba: Paul Salvan, cu totul patru preoți.

Poporul credincios, — talpa țării cum i-se zice cu drept cuvânt, veni și la aceasta solemnitate în număr considerabil. Semn, că în poporul nostru, este încă vie credința, în butul tuturor încercărilor dușmane, de a-l abate dela credința strămoșească și de a-l mâna în apele necredinței, ale socialismului și ale neconfesionalismului destrăbălat.

Pe la 8 și 1/2 dimineața Preaon. domn delegat Ilariu Boroș fu primit la poarta de triumf de preoțimea prezentă îmbrăcată în ornate bisericesti și fu bineventat prin preotul local On. Ștefan Bușita și i-se prezentă spre sărutare s. Evanghelie și crucea.

În cuvinte alese și binesimțite răspunzând delegatul la cuvintele de bineventare, se fac pregătirile pentru sfintirea apei. Săvârșindu-se sfintirea apei, se stropi noul Sion românesc, încunjurându-se în procesiune cu prapori și icoane de trei ori în sunetul sonor al campanelor cu întreg poporul, care în urmă fu stropit și el, cu apă sfințită.

Întâmplată ceremonia sfintirii, să începe sf. Liturgia sub pontificarea Preaonor. d. delegat, care ține și predica ocașională, înzistând asupra datorinței de-a ne ruga și asupra folosului rugăciunii.

Poporul, care a ascultat cu multă pietate și sete învățătura creștinească, s'a reintors desigur cu suflet primenit și cu simțeminte curate la locuința sa.

Releviez faptul îmbucurător, că la aceasta zidire au lucrat doi harnici măestri români cari sunt: d. Andreiu Cocioiu architect și d. Ioan Măscășan, măiestru tâmplar cari au lucrat spre îndestulirea tuturor și pe cari îi recomand în atențiunea Onor. public român.

La finea sf. Liturgii preotul local ceti din cartea de aur a parohiei numele numeroșilor binefăcători, cari au ajutat cu dinarul lor zidirea acestui sf. lăcaș dumnezeesc, între cari am auzit amintind și numele binecuvântat a marelui Mecenate al neamului nostru, a domnului Vasile Stroescu, care a dăruit și spre scopul edificării acestui Sion, suma de 200 coroane. Dumnezeu să-l țină în deplină sănătate la mulți ani spre binele și fericirea neamului românesc.

Când amintesc numele acestui mare boier român, a acestui finger îmbrăcat în trup omenesc, îmi vine în minte, câți boieri bogați sunt în România, cari își prăpădesc venitele intinșelor moșii prin țări străine în jocuri de hasard, în vreme-ce ar putea se imiteze faptele domnului Stroescu, se ne dee ajutor noue fraților lor, a-ne putea susține școalele și a aduce mai departe lupta pentru susținerea limbii și naționalității. atât de primejduite pe aceste plaiuri.

Apelăm la simțemintele lor generoase, să nu lase a ni-se stinge atâtea facile, cari ne luminează mintea și ne încălzesc inima, să nu se închidă atâtea școale din lipsa de bani de susținere!

Ioan Sonea,
adm. protop.

Convocare.

În sensul §§-lor 25—27 din statutele Reuniunii învățătorilor din Arhidieceza gr.-cat. de Gyulafehérvár—Fogaras—Alba-Iulia și Făgăraș, se convoacă

Adunarea generală,

a Reuniunii la Balázsfalva—Blaj, pe 31 Octomvrie și 1 Noemvrie 1912, pe lângă următorul

Program :

ȘEDINȚA I.

Ordinea de zi:

Joi, în 31 Octomvrie.

1. La orele 6^{3/4} a. m. participare în corpore la serviciul divin în biserică catedrală.
2. La orele 9 a. m. deschiderea adunării generale.
3. Constatarea membrilor prezenți.
4. Raportul secretarului despre activitatea Reuniunii în anul 1911/12.
5. „*Învățământul continuativ*“, conferență de Ștefan Pop, prof.
6. Raportul casarului.
7. Raportul bibliotecarului.
8. Raportul comitetului redacțional al organului reuniunii „*Foaia Școlastică*“.
9. Prezentarea propunerilor întrate la birou.
10. Exmiterea comisiunilor:
 - a) Pentru examinarea raportului general;
 - b) Pentru cenzurarea socotelilor anului 1911/12, și a proiectului de buget pe anul 1912/13;
 - c) Pentru examinarea raportului comitetului redacțional și al bibliotecarului.

ȘEDINȚA II.

Ordinea de zi:

La orele 3 d. a.

1. Raportul comitetului central în chestiunea „*Orfelinatuului*“.
2. Discuție asupra temei: Cum să se propună limba română în școlile primari nedespărțite?
3. La orele 5 d. a. „*Concert*“, aranjat de elevii institutului pedagogic.
4. După concert, dl Valer Suciu, prof., va ține o conferență, însoțită de „*Proiecțiuni luminoase cu schiopticonul*“.

ȘEDINȚA III.

Ordinea de zi:

Vineri, în 1 Noemvrie la orele 8 a. m.

1. „*Ohimia în școala primară*“, conferență cu experimente de Alexandru Borza, prof.
2. Raportul comisiunilor exmisse.
3. Fixarea tezelor pedagogice (§. 29. c).
4. Desbaterea propunerilor.
5. Alegerea funcționarilor Reuniunii pe un period de 3 ani.
6. Închiderea adunării.

Balázsfalva—Blaj, din ședința biroului central al Reuniunii ținută la 28 Septemvrie 1912.

Ioan F. Negrușin, Petru Ungurean,
prezident. secretar.

Dela „Asociațiune“.

Nrii 1011, 1303, 1370, 1497 și 1452—1912.

Concurs.

„Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român“ va da pentru anul școlar 1912/13 următoarele burse:

1. Din *fundatiunea Ioan Petran*, o bursă de cor. 300— pentru studenți universitari de naționalitate română, cari urmează la una din facultățile universității din Cluj. Cei împărțșiți de această bursă vor fi obligați a lua parte la „*Masa studenților academici*“ din Cluj.

2. Din *fundatiunea Nicolae Marinoviciu sen.* o bursă de cor. 120—, pentru studenți din școlile secundare.

3. Din *fundatiunea Gheorghe Boeriu din Vad*, o bursă nouă de cor. 200— pentru elevi de naționalitate română, înrudiți cu fundatorul, cari urmează la vreuna din școlile secundare din patrie; iar încât nu s'ar găsi astfel petenți, se vor da 2 ajutoare de câte cor. 100— la 2 tineri cari învață vremenerie și sunt înrudiți cu fundatorul.

4. Din *fundatiunea Ioan Gallianu de Kecskés*, o bursă de cor. 120— pentru elevi de naționalitate română cari urmează la vreunul din gimnaziile din „*Transilvania*“. Se vor preferi, în înțelesul literelor fundationale, descendenții familiilor Popu și Antoniu.

5. Din *fundatiunea anonimă din comitatul Dăbăca*, o bursă de cor. 100— pentru tineri români născuți în comitatul Dăbăca.

Cererile pentru aceste burse se vor înainta Comitetului central al „*Asociațiunii*“ (Sibiu—Nagyszeben, str. Șaguna Nr. 6), până la 15 Noemvrie n. a. c. însoțite de următoarele acte:

- a) certificat de botez;
- b) certificat pe anul școlar 1911/12.
- c) certificat de paupertate; eventual
- d) actele prin cari petenții să-și dovedească înrudirea cu fundatorul [la fundatiunile de sub Nrii 2. 3. și 4].

Cererile întrate după terminul indicat nu vor fi luate în considerare.

Sibiu, în 19 Octomvrie n. 1912.

Andreiu Bârseanu Oct. C. Tăslăuanu
prezident. secretar.

Noutăți.

Reuniunea preoților catolici germani antialcoolici. Preoții catolici germani poartă o luptă vrednică de toată lauda în contra abuzului beuturilor spirituoase.

Ca izbânda lor în contra acestui flagel înspăimântător să fie asigurată, s'au asociat în reuniune, care azi numără 618 membrii. Aceasta reuniune — după cum cetim — și ținut adunarea anuală în Aachen.

Adunarea a fost prezidată de cardinalul *Mercier*, care a făcut cunoscut membrilor interesul ce-l mare al Sfinții Sale Papa Piu al X-lea față de aceasta mișcare nobilă și aducătoare de roade binecuvântate, prin aceea, că Reuniunea a pus sub patronajul său.

La noi asemenea s'a făcut un început de către tinerii leviți ai Seminarului Bunevestiri din loc, dar — se vede — aceasta pornire sănătoasă a rămas zăvorâtă în zidurile aceluiaș Seminar. Cel mult, dacă ici-colo câte-un preot mai zelos au înjghebat vre-o Ligă antialcoolică în satele lor, care apoi s'a și disolvat în scurtă vreme cu aceeași însuflețire goală cu care a fost alcătuită.

Să pricepem odată fraților, că până-când noi preoții, — conducătorii firești ai turmei credincioase — nu ne vom asocia într-o reuniune puternică, dela cel mai mare până la cel mai mic, până atunci sărăcia și păcatul mereu va bate la ușa noastră. Scurt: *Exempla trahunt.*

Hymen. *Mircea Tomas* și *Eugenia Gogonea*, invită la actul religios al cununiei lor, ce se va săvârși în 14 [27] Octomvrie st. n. în Poiana mărului.

Florinii de argint. Ministerul de finanțe aduce la cunoștința publicului, că florinii de argint aflători în circulație se admit încă până în anul 1915. Din acest an florinii de argint nu vor mai fi schimbați cu excepțiunea celor cu urechi pentru cari oficiile de dare vor plăti 1 cor. 20 fil. iar întru cât urechile banilor le lipsesc 1 cor. 80 fileri.

Pacea între Italia și Turcia. Ministrul de interne ture a notificat provinciilor încheierea păcii cu Italia. Nici un vas italian n'a rămas în apele turcești.

Ministrul de interne a dat o circulară autorităților vestindu-le că supușii italieni pot să reintre în Turcia și tot astfel vasele de negoț italiene vor putea intra în porturile otomane.

Răsboiul. „Le Temps” studiază atitudinea României și arată că situația ei e cu totul diferită politicește de aceea a Bulgariei, Sârbiei și Greciei.

Marele ziar parisian amintește că acum cinci ani în urmă Regele Carol spunea unui ziarist german. D. Bratter, că privea menținerea statu quo-ului în Balcani ca o necesitate absolută și că marile puteri puteau să conteze pe concursul loial al guvernului român: Regele Carol se lăpăda astfel de ori-ce solidaritate cu politica balcanică foarte puțin confirmă intereselor României.

În 1910 a părut natural proiectul unei înțelegeri militare între România și Turcia care a fost dezmințit numai decăt.

„Le Temps” amintește de-asemenea simpatiile austro-române ce s'au afirmat și de curând și conchide că criza actuală găsește pe România indiferentă față de revendicațiunile celor patru state beligerante.

Țara Românească nu ascunde, că orice modificare la statu quo teritorial o va determina să ridice pretențiuni; din cauza aceasta România face pregătiri militare. Situația României, față cu evenimentele actuale seamănă cu a Austro-Ungariei și într-o vreme când se înmulțesc între cele două state vecine manifestațiunile de prietenie; prin urmare, n'ar fi o îndrăzneală de a conchide, că România își va regula inițiativa după politica triplei alianțe și că va rămânea străină de înțelegerea balcanică rezervându-și însă dreptul de a intra în discuție dacă ar avea ca scop schimbarea granițelor naturale.

Partea Literară.

Noaptea sf. Bartolomeu.

După *BOLANDEN.*

Trad. de *Aurel B. Gajia*, profesor.

(Continuare).

— Lăsați la o parte credința ce o are în bibliie poporul zise Dacier. De când există libera cugetare în ale religiei, fiecare poate deprinde pe care o va voi.

— Mie îmi convine foarte mult religia lui Calvin, adause Briquemont. Vechia religie ne învață, că răsplata faptelor rele este iadul. După calvin însă nici cele mai infame fapte nu-mi pot răpi fericirea, dacă Dumnezeu ne-a predestinat pentru paradis. Ce frumos e aceasta!

Riviere s'a simțit jignit și a devenit mai serios.

— Atari învățături lătesc și fauritorii de religii noi din Germania. După Luther faptele bune încă n'au nici un rost și nici un efect. Pentru a ajunge la fericire el nu propune nimic altceva decât credința. Reformatorii sunt astuți, ei vând raiul pe un preț bagatel și pentru aceea își câștigă așa de mulți aderenți. Peste tot protestantismul cucerește mult teren în zilele noastre. Strivește cu puterea sabiei lățirea vechei religii și zdrobește mărețea ei operă la care a lucrat cincisprezece veacuri spre folosul omenimii. Intrucât protestantismul, dă drept ca fiecare să protesteze pentru ori-ce lucru și a explica bibliia după plac și a face o nouă religie conform naturii noastre, și eu sunt protestant.

Hugo adâncindu-să în cugetări adânci n'a mai luat parte la conversație, până-ce din situația aceasta nu l'a trezit Briquemont.

— Dincolo va fi ars și un pretin vechiu de al d-tale d-le oficer. Acela e contele Dubourg.

Tinărul privi ca un străin spre cavalier, ca și când nici nu i-ar înțelege vorbele.

— Nu-ți aduci aminte de Dubourg? continuă Briquemont. Au nu ne-a spus multe despre Dubourg, frumoasa Blanca în călătoria dela St.-Denis și până la Chatillon?

Hugo s'a cutremurat.

— Doar nu vorbești de pretinul contelui Antremont?

— Da, despre el!

— Și el azi va fi ars în St.-Victor?

— Da, el va fi ars! Contele ca un catolic infocat aparține de trupa acelor nobili, cari s'au asociat la principele de Lotharingia, ca să apere Poitiers-ul față de noi. Azi noapte a fost prins și împreună cu ceilalți dus în St.-Victor. Îmi pare rău după contele, căci față de mine era cu prea bună inimă.

Marquis-ul s'a ridicat la moment.

— Cât de departe e de aici abația?

— O oră scurtă.

— Trebuie să măntuesc pe contele, pretinul lui Antremont și măntuitorul vieții lui Blanca. La revedere!

Riviere a spus vorbele aceste cu mare grabă și luându-și coiful a părăsit repede odaia.

Fanaticii.

Motivele lui Riviere pentru ocuparea lui Dubourg deoparte sunt a se cerca în relațiile ce le avea cu Blanca Antremont, iar de altă parte în convingerea religioasă ce o avea în religia protestantă. De când a început a iubi pe Blanca și de când a fost înaintea juriului din St.-Denis a examinat mai cu de-amănunțuț învățăturile acele. Chiar și omorul Blancei încă au zis că se întâmplă conform voinții lui Dumnezeu, de va fi judecată la moarte din partea bătrânilor. Chiar și sf. Scriptură încă spune așa, ziceau ei. Credea însă că bătrânul Beza, va desconsidera decusul bătrânilor adus în St.-Denis. Beza însă basat pe bibliie, spunea că de pe pământul Franței trebuie striviți și alungați toți catolicii. Răsboiul civil l'a convins pe el despre aceasta. A observat cum au aprins bisericile și își bat joc de lucrurile sfinte și cum crește furia hugenotilor împreună cu rezultatele răsboiului civil.

Dupăce însă protestanții în Franța sunt în minoritate, iar catolicii se alipesc cu sfințenie de credința strămoșească, sub scutul căreia au și făcut pregătirile, nu s'a putut ști ce mizerie vor aduce învățăturile lui Calvin asupra patriei. Nobilimea apăsată și despoiată de privilegiile ei și-ar fi vărsat bucuros sângele pentru o cauză dreaptă. În războaiele trecute s'a luptat cu însuflețire împotriva tirăniei, care amenința cu perire toate clasele sociale și a turburat ordinea cea veche. Erau mulți și între conți, cari au abandonat ce-i drept învățăturile lui Calvin, dar dorul și pofta protestanților de a strivi totul, le-au folosit pentru anumite scopuri politice. Își făcea imputări c'a rămas aliată cu o ceată de fanatici. Aceste imputări înse și le ierta când se cugeta la conducătorul cetei acesteia. Persoana mărețea alui Coligny ia adunat în jurul lui pe toți. Ținea de imposibil ca admiratul Coligny să conducă pe nobili la așa fapte, prin cari să li-se scărească vaza și renumele bun.

Cel mai mare motiv de-a elibera pe Dubourg era pretinul intimă cu contele Antremont. Știa bine, că pentru uciderea Dubourg-ului trebuie să răscoale și pe contele în potriiva Hugenoților și pe Blanca să o ațâță față de ei. Cum ar putea ea să-și deie mâna unui atare bărbat, care a ars de viu pe pretinul ei? Ce sentimente ar putea ia nutri față de un hugenot, care a permis săvârșirea unei atari fapte, deși ar fi putut-o împedece?

Dacă ar fi privit cineva inima lui Riviere ar fi aflat că ura lui față de protes-

tantism s'a născut din convingerea mare a Blancei în religia catolică. Fiind vorbă de o chestie religioasă, el s'ar fi purtat față de Blanca întocmai ca un erou, dar el era mai mult îndrăgît de frumoasa Blancă.

Când părăsi fortăreața și a călătorit către St. Victor, a văzut pe drum un nor de fum care se ridica tot mai sus spre cer. Știa bine ce însemnă acel nor și de aceea a devenit tot mai iritat.

— Nemernicii -deja au aprins focul. De cumva voi ajunge târziu!

Și-a împintinat calul și-a luat-o către abate.

Din celea trei clase, cari după spusa lui Correr din Venezia s'au supus protestanților din Franța, la încercarea din St. Victor a fost reprezentată în majoritate clasa a doua. Clasa mijlocie, cari trăiau o viață liberală, era ademenită, că se va îmbogăți din averile bisericesti. Aceștia încă s'au prezentat într'un număr mare. Toți au venit din provinciile sudice, unde sunt mai mulți calvini fanatici. Pe orașeni îi puteau cunoaște despre îmbrăcăminte și armatură. De conducător aveau pe un anumit Caleb. Preste haina preoțească, avea încinsă o sabie, pe care în război o imana cu mare ușurință. Ca preot și predicator și-a luat numele de Macaveu Jeremisi. Pășia măestos în fruntea oștirii, care se apropia tot mai tare de abazia încunjurată cu livezi frumoase. Aievea era un loc foarte romantic.

Trupa ce venia după ei a rămas mai îndărăpt căci nu se putea ținea de ei fiindcă îi impedecau sarcinile pe cari le aduceau în spate. În sarcinile acelea era ascunsă prada ce au luat-o dela biserici și de prin claustre.

Macaveu în fine s'a oprit înaintea zidului fortăreții. La porunca lui porțile au fost deschise cu ajutorul săcurilor. Ceata a intrat în curtea Claustrului.

Predicatorul s'a oprit lângă poartă așteptând prisionerii, pe cari i-au adus din Montluc.

Cei cinci călugări dominicani, au produs o priveliște tristă. Urechile le erau ciungărite, iar sângele vărsat le-au murdărit hainele lor albe. Slăbiți din cauza tratării dure, pășiau ca niște bolnavi, mânați de loviturile nemiloase ale fanaticilor. Acești patru călugări împreună cu șeful lor au fost cei mai distinși membrii ai ordului din St. Victor. Ei s'au folosit de învățăturile lui Calvin, întocmai ca și aderenții lor din Germania de învățăturile lui Luther, — au părăsit ordul și s'au căsătorit. Acești cinci tuse au rămas oredincioși regulilor lor. De aici a provenit furia hugenoților față de ei. Răbdau însă toate loviturile și batjocurile cu cea mai mare liniște. Așa ciungăriți și batjocoriți cum erau se asemănau mieilor, căzuți între o ceată mare de lupi.

Mănile conților Dubouay și Montluc încă erau legate înapoi. Ei încă au primit multe lovituri și au ascultat cuvinte de batjocură la adresa lor. Le-au ascultat toate cu răbdare.

Macaveu Ieremia a agrăit pe un hucot pentru ce închide pe papistași în temniță? Dacă vom curăți babilonul de preoții aceștia, vom încerca să aducem la credința cea adevărată pe idololatrii, cari și ei cred în minciunile din Roma. De nu vor asculta, atunci îi voi arde împreună cu idolii lor și sufletele lor să vor

putea coborî în cele mai de jos ale infernului.

După acestea Macaveu a mers la biserică unde s'au grăbit toți ceilalți. Aici s'a repetat furia vandalismului din veacul XVI-lea. Pompa și instalațiunea casei D-lui n'a fost în stare să deștepte mirarea și uimirea acestor vandali. Când au văzut statuetele cioplite ale idolilor a crescut în ei și mai mult furia față de catolici. Intre strigăte de ură le-au dărîmat și zdrobit și pe acestea. Pește câteva minute au dispărut toate felinarele de argint cu toate auriturile de pe hainele bisericesti. Au zdrobit întreg altarul.

Unii au voit să spargă și cripta pentruca să ardă oasele abaților morți. Ieremia însă la asta s'a opus.

— Azi n'avem timp pentru asta — zise el. Și ce ați afla acolo? Oase și câteva fărâșuri ori mai bine zis zdrențe de mătăsă. Adunați toți idolii și îi așezați într'o gramadă să-i ardem și să-i aducem de jertfă lui Dzeu.

În vreme ce o parte din ei au devastat biserica, alții dintre ei au cutrierat castelul întreg căutând de ale mănăcări. După ce au prădat cu furie și aici s'au coborît, încăreai cu prăzi, în curtea claustrului. Nu și-au uitat nici de pivniți. Au destupat hutoaiele și mulți s'au îmbătat, rămânând acolo până ce au fost striviți de zidurile cari sau surupat asupra lor.

În sfârșit claustrul a fost jefuit de tot. Pofta lor însă n'a fost nici acum satisfăcută pe deplin. Din claustru se așteptau la o pradă mai grasă. N'au cunoscut înse biblioteca, cel mai scump tezaur din claustru. Monumentele științii au rămas nevătămate.

Au adus apoi pe prisioneri, pe cari Ieremia s'a încercat se-i convertească și la caz de neascultare să-i arză. Fanaticii steteau în jurul lor așteptând cu neastâmpăr ceea ce se vor întâmpla. Ieremia le-a început a vorbi:

— Vedeti grămada de lemne, știu că înțelegeți ce o să însemne. Flacărele aceștia va mistui idolii aiei adunați. De ei vă țineți și voi. Voi încă veți arde împreună cu ei de nu veți asculta cuvântul Dului pe care eu vil comunic îndată. Noi suntem obligați să săvârșim opera începută. Și în ce stă săvârșirea aceea? Să liberăm statul de preoți miserabili și idololatrii, căci spune Domnul: „Chip cioplit să nu-ți faci și să te închini lui“. „Omoriți pe toți idololatrii: bătrâni, bărbați, femei și copii“. Așa o să facem și noi. Sabia Iehova ne-a dat-o în mână să ucidem pe toți cananiții, să le ardem templele și claustrele lor. Voi încă veți cădea jertfă sabiei și focului. De vă veți întoarce însă și veți urma învățătura cea adevărată pe care Dumnezeu a propovădit-o prin Calvin și voi veți scăpa.

Apoi a tăcut în credința că amenințarea aceasta va avea efect. Dar s'a înșelat, papistașii au rămas ca muți. Călugării și-au plecat capetele. Se vedea că se rugau fără să asculte la vorbele lui Ieremia. Ba se vedea că Ieremia cetea de pe fața contelui Montluc numai dispreț.

— Și ce ziceți voi papistașilor? Aveți urechi și nu auziți, ochi și nu vedeți, căci sunteți surzi și păgâni. Vorbiți! Ori vom aplica față de voi cuvintele Domnului: „Pe aceia, cari se roagă la Dumnezeii streini și fac chipuri cioplite și se închină acelor,

ucide-i!“. Răspundeți la moment, ori vă aruncăm în foc.

Abatele privi la fanatici apoi zise cu glas domol:

— Pretine zadarnic ne acuți, că noi suntem idololatrii. Noi suntem creștini, cari adorăm un singur Dumnezeu și nu chipurile cioplite de mâni omenesti.

— Ce zici? Nu ți-e rușine să susții o atare minciună grosolană? — I'a întrerupt Ieremia. Nu formează idolii aceia un munte întreg? Nu sunt pline toate bisericile papistașe de idoli? Nu-i adevărat că ați călcat porunca: Să nu-ți faci chip cioplit? —

— Dar nu trebuie ciontat textul scripturii, a zis abatele.

— Ascultați numai pe bătrânul acesta mizerabil, care zice că eu am falsificat textul scripturii; — zise indignat predicatorul.

Hugenoții dimprejur au mormăit de mânie la anzul vorbelor rostite de abatele.

— La tot cazul ai ciontat textul bibliei, poate că din neștiință. Cartea lui Moise spune: „Chip cioplit să nu-ți faci ca să te închini lui“. Păcatul nu stă în făurirea de chipuri sfinte, ci în adorarea acelor. Noi catolicii nu adorăm chipurile, ba așa ceva ținem de mare păcat.

— Cum poți să-mi zici așa ceva? zise Ieremia. Mie care de mii de ori am văzut pe papistași închinându-să în genunchi înaintea chipurilor?

— În genunchiarea înaintea chipurilor nu înseamnă adorarea chipurilor ci a sfinților, pe cari îi intipuesc ei, — răspuse abatele. Nu adorăm nici chiar chipul lui Dumnezeu, ci numai pe Dumnezeu.

Ieremia zimbi.

— Crezi, că cu apucături de aceste mă poți convinge? zise el. Spune de treabă sunt chipurile dacă au așa un rol mie?

— Au însemnătatea lor, zise bătrânul abate. Crucifixurile ne reamintesc de chinurile ce le-a îndurat Mântuitorul și de prețul cel mare al sângelui vărsat pentru rescumpărarea noastră de sub jugul satanei. Crucile din bisericile și casele noastre, ne îndeamnă serios și totodată sunt o mângăiere pentru noi spunându-ne că de vom suferi cu Hristos, împreună cu el ne vom și glorifica. Același scop îi au și chipurile sfinților. Ne reamintesc virtuțile mari ale aleșilor lui Dumnezeu și ne îndeamnă să le urmăm acele.

— Ce hodorogesti aici de sfinți nebunule? îl certa predicatorul. Sfinți nu există. Sunt însă oameni predestinați pentru fericeie și aceia suntem noi, cărora paradisul ni-e predestinat din etern. Doar după credința voastră papistașească omul să fericește cu ajutorul faptelor bune. Atunci pentru-ce a murit Hristos, dacă pe om îl mântuesc faptele bune?

— D. Hristos la tot cazul s'a jertfit pentru păcatele lumii întregi, răspuse bătrânul.

— Atunci ce folosește atâta bigotism? Au nu apare din spusele tale, că sângele vărsat al lui Hristos și meritul lui, n'ar fi îndeajuns de satisfăcător. Se pare că voi niște bigoti voiți să verificați religia.

(Va urma).

BIBLIOGRAFIE.

A apărut:

Domnului să ne rugăm cârticică de rugăciuni și cântări pentru pruncii școlari de *Dr. Nicolae Brânzeu*, paroh în Vulcan. Cu incuviințarea Ven. Ordinariat de Lugos. Cuprinde pe lângă obișnuitele rugăciuni: sfânta Liturghie întreagă, oglinda sufletului la mărturisire, troparele glasurilor. — Limbă populară curată, ortografia Aeademiei, tipar frumos, cetet, legătură trainică. — Aceasta cârticică e menită să îndestulească toate așteptările în aceasta privință, curmând vechile neajunsuri. Prețul: legat à 32 fil., dela 50 exemplare în sus à 28 fil. Se află de vânzare la editorul Alexandru Anea, Gherla—Szamosujvár și la toate librăriile din țară.

1. Teologia dogmatică fundamentală de *Dr. V. Suciu prof.*

vol. I. *Apologetica creștină* fec. 5·30
vol. II. *Tradițiunea și Bis.* fec. 5·30

2. Teologia dogmatică Specială.

vol. I. *Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea Domnului și Grația.* fec. 7·30 cor.
vol. II. *Sacramentele și Eshatologia.* fec. 7·30 cor.

3. Hipnotism și Spiritism 1·50

Preaveneratul Conzistor Arhiepiscopesc a permis să se poată procura aceste cărți din caselle bisericești pentru bibliotecii. — Să află de vânzare la Librăria sem. teol. Blaj—Balázsfalva.

Ministerul r. Ung. de culte și instrucțiune publică prin ordinul său din 15 Ianuarie 1910 Nr. 144113—1909 a aprobat

1. *Orarul general și particular pentru școlile primare cu 1, 2 și 3 învățători.*

2. *Planul de învățământ și îndreptarul metodic.* pentru școlile primare din Provincia Metropolitană gr.-cat. de Gyulafehérvár-Fogarás—Alba-Iulia și Făgăraș. Aprobata din Conferința Episcopescă, ținută în 7 Septembrie st. n. 1909 Nr. 6693.

Balázsfalva 1909. Tipografia Seminarului teologic gr.-cat. — Opul întreg 4 cor.

Orarul se vinde:

Pentru școlile cu un învățător — 30
" " " doi " 1·20
" " " trei " 1·60
plus 20 fil. porto pentru fiecare.

Comande se pot face la Tipografia Seminarială.

Proprietar-editor: AUREL C. DOMȘA.
Redactor respons.: AUGUSTIN GRUIȚIA.

La mormântul Metropolitului Atanasie Anghel întemeietorul Unirii cu Roma, discurs rostit de Dr. E. Dăianu, Blaj 1912.

Városmajor-Sanatorium și Hydrotherapie

26 odăi aranjate foarte modern, supraveghiere medicală constantă.

Telephon 88—99.

Biu a central, stabiliment medical:
Budapesta, Ferencz-körut 29.
Consultațiuni dela orele 8—9 a. m. și 4—5 p. m.

(3) 39—52

Director-șef

Dr. Cosmutza.

MOBILE

Dormitoare, prânzere, chilii de domni, sa-loane, aranjare completă de hotel, cafenele și castele, mobile de fier și de aramă, tapete, perdele, policandre și pianuri se spedează ori unde

cu bani gata sau în condițiuni de plată foarte favorabile.

Un mare și pompos album de mobile 1 cor. La aranjări complete se trimite agent cu modele, ori unde, fără a se socoti spese pentru asta.

Modern Lakberendezési vállalat
Budapest, IV., Gerlóczi-utca 7. sz.
(88) 103—104 (Központi városháza mellett).

Institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIU

Strada Cisnădiei 1—5. Edificiile proprii.

recomandă

☞ **Asigurări împotriva focului** ☞
pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

☞ **Asigurări pe viață** ☞

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termen fix, cu platire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre și asig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apeducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1911 K. 5,275,798·23
Capitale asigurate pe viață achitate 5,148,556·36
Starca asigurativilor cu sfârșitul anului 1911 } foc „ 427,763,744—
} viață „ 10,931,322—
Fonduri de întemeiere și de rezervă . . . cor. 2.520,492—

☛ **Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.**

☛ **Persoane versate în achiziții eu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.**

(5) 105—?

Oleiu de mașină!

Aviz! Cât de curând îmi pun în lucrare Fabrica de sistem american pentru producerea oleiului de mașină.

Prima fabrică de felul acesta pe întreg teritoriul țării. Tot soiul de oleiuri pentru mașini și cilindre de toată calitatea.

Pe calea aceasta îmi ieau voie să atrag atențiunea

Consumenților de Benzin

asupra stabilimentului meu pentru

Rectificarea Benzinului,

clădit din nou și aranjat conform progreselor celor mai nouă ale tehnicii moderne. Cu ajutorul acestui aparat pot să fabric benzina de calitate primă și cel mai fin, de două-ori destilat, pentru motoare, pentru automobile, benzină pentru curățitul potelor, de mai multe calități, de cel lipsit cu totul de miros, chiar și spre scopuri de apotecă; apoi gazolin (spre scopuri de luminat), hidrur (pentru dezvoltarea gazului) extract de benzin și surogat de terpenin. Aceste produse ale mele de prima calitate, le recomand stimaților cumpărători, pe lângă un preț moderat, și un serviciu punctuos și repede.

Petrol regesc și de salon, de cel mai fin!!

Tot felul de produse petrolifere: Oleiuri pentru mișcarea motoarelor, pentru încălzirea locomobilelor și oleuri pentru unsul mașinilor!! Oleiuri pentru încălzitul odăilor!!

Fabrica rafinării de petrol alui

BÁRUCH IEREMIAS

(104) 4—10

în MAROSVÁSÁRHELY.